

DORSIER

La situacion de l'occitan dins l'ensenhament

**ASSEMBLADA
OCCITANA**

Junh dau 2019

La situacion de l'occitan dins l'ensenhament

[Dorsier de l'Assemblada Occitana – 01.06.2019]

Manifestacion per la defensa de la lenga occitana a Tolosa, lo 17 de fevrier dau 2019, còntre lo projècte de reforma dau licèu e dau bachelierat, dicha reforma Blanquer. La manifestacion si faguèt sota l'eslogan “Pas d’Occitània sensa occitan”. (Fòto: France 3 Régions)

Despí quaucu mes, lo mond occitan es trebolat per lo projècte de reforma dau licèu e dau bachelierat, dicha “reforma Blanquer”, dau nom dau ministre de l’Educacion francesa Jean-Michel Blanquer: que prevé de modificacions dins li “dotacions oràrii”. Li “dotacions oràrii” son lu mejans atribuits a l’ensenhament dei lengas minorizadi dins l’educacion publica. Desenant s’atribuiràn au solet ensenhament bilingüe e non pus a l’ensenhament de l’occitan coma lenga viva. Aqueli measuras menaràn a la desaparicion de l’opcion d’occitan dins lu establiments escolars de l’Occitània Granda (la part d’Occitània sota administracion francesa), per manca de mejans.

En genoièr passat, lo ministèri e lo rectorat de l’Acadèmia de Tolosa an ja donat lo tòn. An declarat que i seria pas pus d’ora d’occitan finançada a la rintrada escolara venenta dins lu licèus e collègis dei uech departaments de la Region de Tolosa, mau nomenada region “Occitània”. En Provença,

dins l'acadèmia d'Ais-Marselha, lo rector a tanben anonciat de barraduras sota lo motiu fallaciós que la lenga "si parlava pas pus". Li consequéncias d'aqueli mesuras son terribli: l'occitan desapareisserà dei programas escolars en setembre dau 2019 e de desenats de professors seràn privats de faire lo sieu mestier.

Despí, lo mond culturau occitan, principalament en Lengadòc e en Provença, si rassemblan regularament per manifestar la sieu colèra còntre aquela reforma. L'Assemblada Occitana sosten naturalament aquela mobilizacion, mas non s'estona d'aquela virada dau govèrn francés qu'es pas un fach novèu. E mai relèva puslèu de la tradicion.

(Darrera minuta — Au moment que finalizam aqueste dorsier, venèm de recebre d'informacions oficiòs que dion que, dins la refoma dau licèu, seria possible d'ensènar l'occitan dins toï lu dispositius prevists en generau per li lengas vivi. Mas aquelu cors d'occitan "estenduts" si durbirian solament segon lo bòn vòler dei provisors de licèus. Doncas non i auria minga garentida reala.)

La repression lingüística, una vielha tradicion francesa...

En declarant "Lo temps deu mesprètz qu'ei tornat... o meilèu non a pas jamei desaparegut", Dàvid Grosclaude, un celèbre occitanista, si cresia pas tant de ben dire. D'efiech, lo mesprètz de l'estat francés devèrs l'occitan, e mai generalament devèrs li lengas minorizadi, es totjorn estat latent, istoric e institucionau. Lo centralisme e la repression lingüística son l'ADN dau sistèma politic francés.

Ja au sègle 16, la volontat de crear una societat omogenèa a partir d'un estat pluriètnic s'acompanhèt d'una politica d'assimilacion lingüística violenta. Aquò comencèt en lo 1539 emb l'Ordenança de Villers-Cotterêts: lu sieus articles 110 e 111, qu'impauan l'exclusivitat dau francés dins lu documents relatius a la vida publica en nom de la "bòna compreneson", son jamaï estats abrogats. Representa lo tèxt legislatiu mai ancian que sia encara en vigor dins l'estat francés. Lo creissement dau raionament dau francés pendent lo Sègle dei Lums provoquèt l'intensificacion de la lucha còntre lu "idiòmas provinciaus", considerats coma simbòls d'escurantisme.

Au principi de la Revolucion dicha "Francesa", acceptèron que li idèas revolucionàrii si difusèsson en occitan e dins d'autri lengas en defòra dau francés. Mas la repression lingüística recomencèt pendent lo regim dau

Terror menat per lu "jacobins". La lucha còntre lu "patés" a l'escòla s'installèt emb l'òrdre dau Comitat de Salut Public de nommar un institutor de lenga francesa "dins cada comuna de campanha dei departaments dont lu estatjants [èran] acostumats de s'exprimir dins una lenga estrangiera". Aquel institutor devia aplicar de mesuras drastiqui per fin de "bandir completament de la sieu escòla l'idiòma patés [...], nosible au progrès de la lenga francesa, e per fin d'ensènar publicament dins la sieu classa ren que de parlar, liéger e escriure la sola lenga francesa". Mas, delà li declaracions d'intencions ostili a la lenga nòstra, l'estat non avia pas la possibilitat d'impauar una politica supremacista francesa, per manca de mejans sufisents.

Lo politician Charles-Maurice de Talleyrand-Perigord (a senèca) e lo deputat de la Convencion, l'Abat Henri Grégoire (a drecha), volian eradicar li lengas autri que lo francés.

D'autri prescripcions dins aqueu sens si repetiguèron, especialament lo 1r de mai dau 1802 emb la lei reorganizant l'instruccion publica: fòrabandissia tornarmai l'usatge dau "patés" a l'escòla. Mas es solament a la fin dau sègle 19, sota la 3ª Republica, que l'estat francés entamenèt vertadierament la sieu politica d'eradicacion dei lengas minorizadi. Li leis

Jules Ferry dau 1881, en fent dau francés la soleta lenga en usatge dins l'ensenhament primari, marquèron lo principi dau lingüicidi. En nom de l'unitat nacionala, li lengas minorizadi foguèron ferotjament combatudi a l'escòla, a còps de punicions e d'umiliacions divèrsi (bonets d'ae, còdols dins la boca...) que li administravan lu sinistres "ussars negres de la republica". Lu escolans avian pas pus drech de s'exprimir en occitan, ni dins la classa, ni manco pendent la recreacion.

Aquela repression non foguèt sistematica dins toti li escòlas. Mas en tot cas, foguèt pron encoratjada e pron difusada dins un grand nombre d'escòlas, de tau biais que traumatizèt la màger part dei enfants occitans pendent mai d'una generacion, dei ans 1880 fins ai ans 1950. Encara aüra demòra la vergonha (esquizoglossia occitana), e lo complèxe d'inferioritat tòca una bòna part dei locutors.

Lo deputat racialista e supremacista francés Jules Ferry, autor dei leis dau mesme nom en lo 1881, inicièt la politica d'eradication dei lengas minorizadi (Fòto: Qqcitations)

Un principi de reconossença a partir dei ans 1950

La situacion cambièt solament a partir dau 1951 emb la Lei 46-51 relativa a l'ensenhament dei lengas e dialèctes locaux, dicha Lei Deixonne. L'occitanista Pèire Loís Berthaud, que conoissia fòrça ben lo foncionament parlamentari, ajudèt fòrça a l'adopcion de la Lei Deixonne.

La lei avia lo nom dau raportaire de la comission parlamentària de l'Educacion dicha "Nacionala", Maurici Deixonne. S'agiguèt dau primier cas de legislacion dins li lengas minorizadi, après de decennis de lucha e de revendicacions dei militants de l'ensenhament de l'occitan. Fins aquí, li propòstas de lei arribavan pas manco en discussion en sesilha de l'Assemblada dicha "Nacionala". Presentant lo doble objectiu de defendre la lenga francesa pi de protegir li lengas minorizadi, la Lei Deixonne constituiguèt una reconoissença oficiala dau drech d'existéncia de l'occitan. Mas lo sieu contengut èra fòrça restrictiu e prepauava un ensenhament facultatiu e limitat a una ò doi oras per setmana.

Un quart de sègle pi, la Lei Deixonne foguèt completada per la Lei n° 75.620 de l'11 de julhet dau 1975, dicha Lei Haby, dau nom dau sieu autor, lo ministre de l'educacion René Haby. Relativa a l'ensenhament, la Lei Haby obligava lu administraires escolars d'organizar un ensenhament per toti li minoritats "regionali" que ne faïan demanda. La lei francesa reconoguèt enfin oficialament una plaça ai lengas minorizadi dins l'ensenhament, e mai se demorava modèsta e limitada. Impliquèt un cambiament dei programas e dei grasilhas oràrii, e mai la preparacion d'estagis de formacion per lo personau ensenhaire.

Maurici Deixonne (a senèca) e René Haby (a drecha), dont li leis pòrtan lu sieus noms, permetèron ai lengas minorizadi d'èstre ensenhadi a l'escòla publica. E mai s'aqueli leis èran pas sufisenti per verament cambiar la situacion de l'occitan, constituiguèron una certana avançada.

Pura, aqueli timidi avançadas, li còntabalancèron sus lo còp emb de dispositius de leis retrogradi. D'en primier, la Lei n°75-1349 dau 31 de decembre dau 1975, dicha Lei Bas-Lauriol. En portant exclusivament sus la "proteccion de la lenga francesa", la lei Bas-Lauriol rendèt lo francés obligatòri dins l'afichatge public e la publicitat comerciala, escricha e parlada. Li disposicions de la lei s'aplicavan a toi lu espacis publics (bastiments, transpòrts en comun, pargues, etc.).

La Lei Bas-Lauriol l'abroguèron emb la Lei dau 4 d'aost dau 1994 dicha Lei Tobon, relativa a l'emplec de la lenga francesa e que, pura, non s'opaua a la legislacion en vigor sus li "lengas regionalis de França". La legislacion francesa accèpta doncas maugrat tot l'ensenhament de l'occitan e mai la sieu proteccion dins lo domeni de la radiodifusion, mas emb un quadre juridic fòrça fragil. Mas li Leis Deixonne e Haby, au sieu torn, li abroguèron e li remplacèron per certans articles dau Còde de l'educacion dau 2000. A aquela ocasion, la soleta mençon oficiala de la lenga occitana dins la legislacion francesa desapareguèt.

Autre problèma: l'ensenhament de l'occitan èra penalizat tre l'inici per d'inegalitats territorialis. Li zònas que comptavan mai de locutors primaris (especialament l'espaci nòrd-occitan) èran aqueli dont l'ensenhament èra mens organizat e i si prepauava gaire de pòsts de personau qualificat. La rason n'èra l'alienacion dei locutors primaris de l'occitan, qu'entre elu persistissia un sentiment d'autoòdi e una pèrda de consciéncia lingüistica. Èran "occitans sensa o saupre", segon lu tèrmes de l'escrivan Joan Bodon, e destriavan cen que nomenavan lo sieu "patés" locau e "l'occitan" percebut coma una lenga alonhada e academica. La dificultat persistisse encuei: lu occitans an pas pron consciéncia de la realitat occitana, cen que penaliza lo dinamisme de la lenga occitana.

Es solament en lo 1979 qu'apareguèt la primiera escòla d'ensenhament bilingüe occitan-francés, dicha Calandreta, a Pau. Li Calandretas si fondon sus lo modèl dei escòlas bilingüi Diwan en Bretanha, Ikastola en Bascoat e Bressola en Catalonha, son d'escòlas laïqui e gratuits que practican l'immersion lingüistica precòça emb una pedagogia activa inspirada dei tecnicas Freinet. Li Calandretas si desvolopèron dins lu ans 1980-90, fins a formar de collègis que lo primier si durbiguèt a Latas en Lengadòc en lo 1997.

Li Calandretas, escòlas bilingüi occitan-francés per immersion, apareguèron per lo primier còp a Pau en lo 1979. Pi si desvolopèron dins lu ans 80-90. Aüra, la Federacion dei Calandretas agropa mai de 70 escòlas, essencialament dins lo primari.

Après la Lei Deixonne dau 1951, l'ensenhament de l'occitan beneficièt progressivament de certani avançadas.

- **1979:** creacion a Pau (Bearn, Gasconha) de la primiera escòla bilingüa occitan-francés, dicha "Calandreta".
- **1982:** creacion de classas bilingüi dins l'ensenhament public.
- **1992:** creacion dau CAPES d'occitan-lenga d'òc (concors per recrutar lu professors d'occitan per lu collègis e licèus).
- **1994:** contractualizacion dei Calandretas gràcias au ministre de l'educacion, Francés Vairon, que permetèt ai magistres e magistressas d'èstre salariats per l'estat francés.
- **1997:** dubertura dau primier collègi Calandreta a Latas (Eraur, Lengadòc).
- **1998:** un rapòrt dau govèrn francés reconoguèt l'importància de l'extension geografica de la lenga occitana e de la sieu produccion culturala "emb un prestigi certan, a l'encòp fòrça anciana e vivaça".
- **2002:** creacion dau concors de professors dei escòlas e en lengas dichs "regionali".

- **2004:** dubertura d'una primiera escòla publica bilingüa a Cuers (Provença), d'autri van succedir pus tard a Malhana e a Niça.
- **2008:** inscripcion dei lengas d'ici "regionali" dins la Constitucion de la Republica Francesa, mençonadi coma apertenent "au patrimòni de França".

En Aran, la Lei dau 1990 de regim especiau de la Val d'Aran rendèt possible l'aprendissatge de l'occitan aranés a l'escòla. En lo 2006, lo novèl Estatut d'autonomia de Catalonha anèt mai luenh en reconoisent l'occitan aranés coma tèrça lenga oficiala de la Generalitat. Enfin, en lo 2010, la "lei sus l'occitan aranés en Aran" favorizèt lo sieu usatge dins li administracions publiqui d'Aran. Aqueli grandi avançadas, obtengudi unicament gràcias a Catalonha, foguèron contestadi per l'estat espanhòu. Ensin, en setembre dau 2011, lo Tribunalau Constitucionau suspendèt la lei dau 2010 sus l'occitan aranés.

Lei de l'occitan aranés (a senèca); panèu en occitan aranés (au mitan); monument per la lenga occitana (a drecha). Gràcias a Catalonha, Aran es lo solet territòri dont l'occitan es lenga oficiala.

Dins li Valadas Occitani e a la Gàrdia (l'enclava occitana de Calàbria), l'estat italian acòrda a l'occitan un estatut e de fons per desvolopar de centres culturaus, coma l'Espaci Occitan de Draonier qu'es una bèla reüssida. Mas l'ensenhament de l'occitan s'es pas pogut desvolopar, maugrat un usatge social encara relativament fòrt. Aquela dificultat s'explica sobretot per li caracteristicas geografiqui dei comunas dei Valadas, fòrça enclavadi.

A Mònegue, lo prince Rainier III a rendut obligatòri l'ensenhament dau ligur monegasc dins toti li escòlas primàrii e segondàrii dau Principat. Mas l'occitan moneguier, l'autra lenga autoctòna dau Principat, non benefícia d'ensenhament. Si pòu veire ensin la subordinacion de Mònegue ai interès de l'estat francès.

Au nivèu internacionau, la situacion deven encara melhora. Reconoguda coma part constitutiva de la cultura europèa en rason de la civilizacion dei trobadors e de la riquesa literària incluent lo Prèmi Nobel de literatura, la lenga occitana es estudiada dins li universitats dau mond entier, especialament en Alemanha, ai Estats-Units, dins lu país escandinaus e mai en Japon.

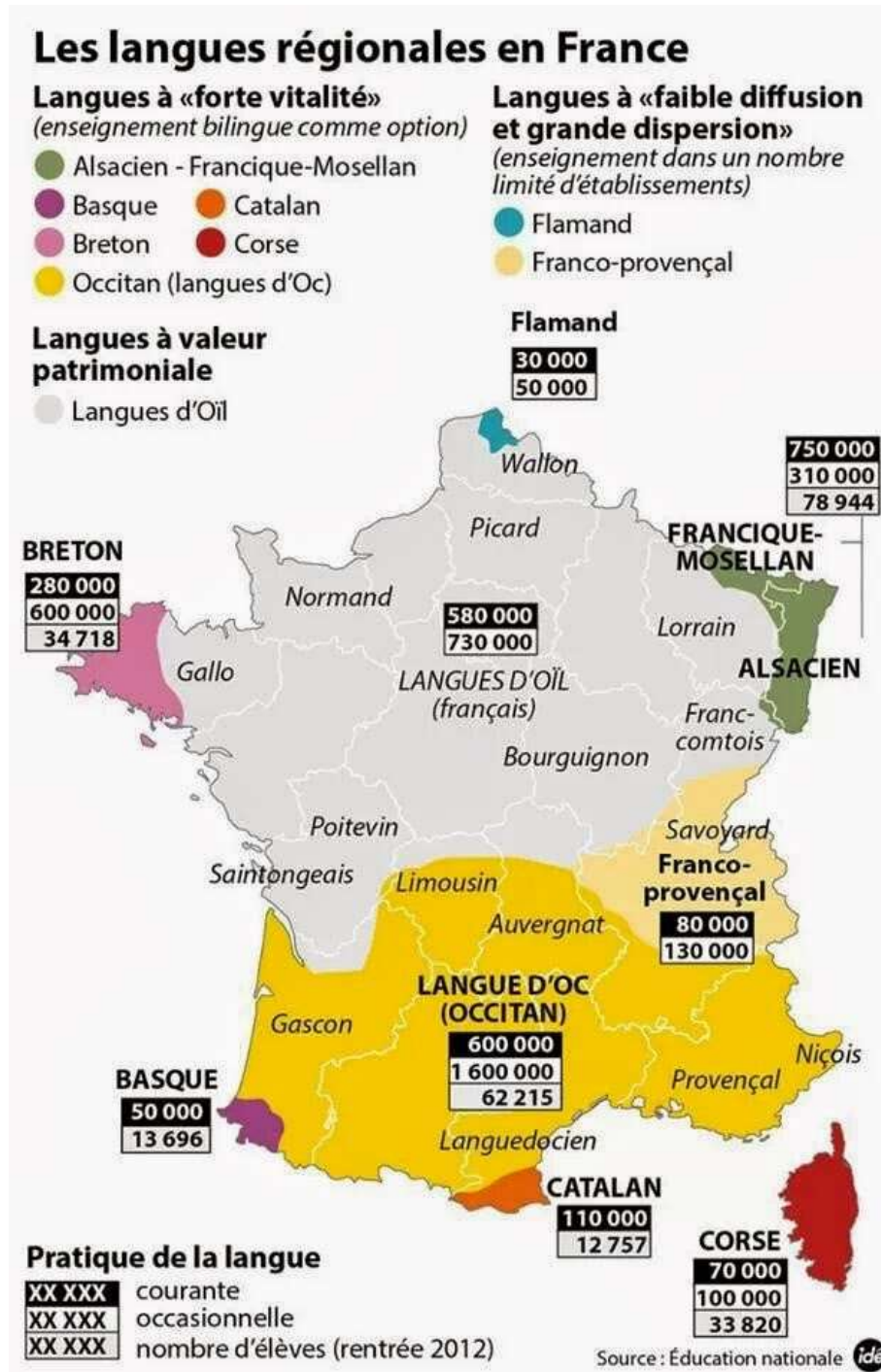

L'Espaci Occitan de Draonier, dins li Valadas Occitani (sota administracion italiana). Maugrat lo sosten financier de l'estat italian per desvolopar la cultura, l'ensenhament de l'occitan non s'es pogut desvolopar.

Un ensenhament de l'occitan catastroficamente debble

Aquela evolucion d'aparéncia positiva es de relativizar, tant li chifras demòran catastroficamente debbli. Un rapòrt dau 2013 mòstra qu'entre li lengas minorizadi de l'estat francès, l'occitan es dins la mai marrida

situacion en matèria d'ensenhament, a l'excepcion notabla de l'arpitan e dei dialèctes de la lenga francesa o lenga d'oïl.

Mapa de la practica dei lengas minorizadi dins l'estat francés e dau sieu ensenhament. A l'excepcion notabla de l'arpitan e dei dialèctes de la lenga d'oïl, l'occitan es dins la mai mairrida situacion en matèria d'ensenhament. Es de notar que lu limits de la lenga occitana son fòrça mau dessenhats sus aquesta mapa.

D'efiech, lo territòri occitan es proporcionalament lo mens ben provehit en establiments que prepauan un ensenhament en lenga dau país. E s'agisse per la màger part d'establiments dau primari. Lu collègis e licèus que prepauan l'occitan son encara mai rars e an una reparticion territoriala fòrça inegala. Lo 60% dei escolans d'occitan dau segondari son concentrats dins l'acadèmia de Tolosa. Dins manti autri acadèmias coma Lemòtges, Clarmont e Grenòble, la preséncia de l'occitan es anecdotica.

Ensin, son solament lo 4% dei escolans dei acadèmias de l'Occitània Granda (sota administracion francesa) que recebon un ensenhament d'occitan. Li familhas qu'o vòlon pòdon pas totjorn trobar d'ensenhament en occitan dins l'escòla de la sieu vila, cen que priva la matèria d'escolans potenciaus. La tròp debla representacion de l'occitan dins lu establiments segondaris mena a una abséncia de continuitat. Mai de la mitat dei escolans d'occitan dau primari son constrenchs d'abandonar aquel ensenhament quora passan au segondari. E lu rars privilegiats que lo pòdon perseguir au collègi si retròban generalament dins de cors d'iniciacion emb de novelaris.

Académie	Nb d'élèves Ecole	Nb d'élèves Collège	Nb d'élèves Lycée	Total
Aix-Marseille	8766	2183	773	11 722
Bordeaux	8456	1599	391	10 446
Clermont-Ferrand	691	145	67	903
Grenoble	1413	170		1583
Limoges	104	103	15	222
Montpellier	9447	3238	709	13 394
Nice	3491	863	543	4897
Toulouse	24 929	9316	1357	35 602
Total	57 297	17 617	3855	78 769

Source : Enquête Desco (Direction de l'Enseignement Scolaire – Ministère de l'Éducation Nationale) Mars 2004

Tablèu de reparticion dau nombre d'escolans d'occitan per nivèu (primari, collègis e licèus) e per acadèmias. Li chifras tradisson una fòrta inegalitat territoriala de l'ensenhament (en majoritat concentrat dins li acadèmias de Tolosa e de Montpelhièr), e mai una fòrça debla proporcion d'escolans dins l'ensenhament segondari. Lo tablèu es dau 2004 mas lo desequilibri dura encara.

Tant per li Calandretas (damont) coma per li escòlas bilingüi publiqui (davau), la reparticion territoriala, concentrada en Lengadòc e Sud-Gasconha, es fòrça inegala. Es de notar que lu limits de la lenga occitana son fòrça mau dessenhats sus la mapa de davau.

L'ensenhament bilingüe es fòrça minoritari: representa basta lo 9% de l'ensems dei escolans d'occitan. Existe sota doi formas diferenti:

- Li **escòlas pubiqui bilingüi** que prepauan un ensenhament a paritat orària.
- Li **escòlas "Calandreta"** que prepauan un ensenhament per immersion.

Li Calandretas an una portada encara mai limitada. En lo 2017, la ret dei Calandretas federava 67 escòlas, 4 collègis e solament un licèu, repartits sus solament 19 departaments sus lu 39 que còmpta Occitània. Aquò fa un totau de 3 894 enfants concernits, dont 3 603 dins lo primari e solament 291 dins lo segondari. E a tanben una difusion territorialament fòrça inegala. Concentradi en Lengadòc e au sud de Gasconha, si fan mai rari dins li autri regions. Es ensin qu'a Marselha, dins la mai granda vila d'Occitània, n'i a pas minga. I a manco de dètz Calandretas per tota la mitat nòrd d'Occitània (Auvèrnha, Lemosin, Vivarés, Daufinat, Alps e nòrd de Gasconha).

Una diminucion dei mejans maugrat una demanda fòrta

I a totjorn agut una demanda sociala fòrta de cors d'occitan: ne testimònia un sondatge dau Conseu Regionau d'Aquitània dau 1997, dont apareisse que la màger part dei parents sondats desiravan que lu sieus enfants poguèsson emparar l'occitan a l'escòla. Totun, l'ensenhament de l'occitan subisse despí vint ans de restriccions de la part dei divèrs govèrns francés successius. La reforma Blanquer constitue tot bèu just la seguida logica d'aquela politica constanta.

Tant au public coma au privat sota contracte, l'ensenhament de l'occitan a totjorn patit una manca crudèla de mejans. Talament, que d'ensenshar l'occitan es vengut una lucha e un acte militant. Ensin, per sauvagardar l'opcion d'occitan, certans professors, quora o pòdon, accèptan d'ensenshar benevòlament li oras perdudi. Sota lo mandat de Nicolas Sarkozy (2007-2012), li lengas minorizadi patiguèron una diminucion globala dei oras d'ensenhament generau. Sota François Hollande (2012-2017), la diminucion dei oras si perseguiguèt, mentre que la demanda èra a créisser. L'occitan demòra una opcion, ben mens considerada que lu ensenhaments dei autri lengas vivi.

ENSEIGNEMENTS FACULTATIFS

Possibilitat de choisir un enseignement, facultatif, supplémentaire parmi :

Enseignements facultatifs	Horaires hebdomadaires
Arts plastiques	3h
Musique	3h
Occitan	2h
Latin	3h
Grec	3h
LV3 Russe	3h
EPS	3h

Exemple d'oraris preparats ai matèrias facultativi dins lo Licèu Pau Sabatièr de Carcassona. Tant au nivèu dei oraris setmaniers coma dau coeficient au bachelierat, l'occitan es ben mens considerat que li autri matèrias opcionali.

Dins esquasi toti li acadèmias, l'occitan patisse lu atacs dei diferents rectorats qu'assajan de lo liquidar dins lo segondari a la mendre ocasion. Tot es fach per descoratjar lu professors mau pagats e sovent confrontats a la mauvolença de l'administracion escolara que lu empedisce de trabalhar dins de condicions normalis. Per una succession de negligéncias volontàrii e d'errors improbables —que tradisson una marrida fe evidenta—, certans establiments pòdon "oblidar" d'assegurar l'obligacion legala d'anonciar l'existéncia dei cors d'occitan dins lu programas.

En consequéncia, a la rintrada, mantu escolans sabon pas qu'es possible de i si marcar. Pièger, arriba que d'escolans sian empeditis de si marcar en cors d'occitan, ò que lo foncionari cargat de registrar li inscripcions dins lo programa numeric non capite d'o faire perque "ignòra" cen que deu marcar coma denominacion oficiala. Ensin, lu cors d'occitan si retròban en sosefectiu, e mai de còps sensa escolan, e lu provisors ne profiechan per justificar la sieu barradura.

Lo sistèma d'educacion francés entreten la manca de professors, manten volontàriament un nombre fòrça limitat de pòsts de professors "d'occitan-lenga d'òc" au CAPES. Despí la reeleccion de Jaume Chirac en lo 2002, lo nombre de duberturas de pòsts a radicalament baissat, en passant de vint per an a solament quatre encuei [vejatz lo tablèu].

Récapitulatif des postes mis au concours des CAPES de langues régionales depuis 2000
(source : Bulletin Officiel de l'Éducation Nationale – BOEN)

Langue	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	total	Nombre de départements concernés	Nombre moyen de postes créés par département
Basque	5	6	6	4	1	1	1	1	25	0,5	50
Breton	9	11	8	8	2	2	2	2	44	4	11
Catalan	5	6	6	4	1	1	1	1	25	1	25
Corse	6	8	9	7	3	3	3	3	42	2	21
Créole	-	-	11	9	4	4	4	4	36	4	9
Occitan	19	22	20	14	4	3	4	4	90	30	3
Total	44	48	60	46	15	14	15	15	257	41,5	6,2

Recapitulacion dei pòsts mes au concors dei CAPES de lengas minorizadi, d'ichi "regionali", dau 2000 au 2007 (sorsa: Bulletin Oficiau de l'Educacion Nacionala – BOEN)

Per consequent, l'ensenhament de l'occitan es somés a una penúria cronica de professors. En cas d'abséncia, lu professors d'occitan son pas remplaçats ò o son pas cada jorn, emb d'oraris encara mai reduchs, e au detriment d'un autre cors d'occitan. Ò encara piéger, pòdon èstre remplaçats per de contractuaus que parlan pas manco l'occitan.

D'autri constrenchas incitan lu candidats au professorat d'occitan d'abandonar lo sieu pòst ò, mai, de non temptar lo concors dau CAPES d'occitan-lenga d'òc:

- La bassa dei pòsts entraïna una **seleccion encara mai sevèra**, cen que ne descoratja mai d'un qu'an temptat mantu còps d'obtenir lo concors sensa succès.
- L'**obligacion de mobilitat**: un candidat qu'a ganhat lo concors deurà ensenhar dins una region dont lo dialècte es diferent dau sieu. Dins mantu cas, fàcia a l'impossibilitat d'ensenhar dins la sieu region, lo professor demissiona.
- La **bivaléncia dau CAPES d'occitan-lenga d'òc**: obliga lu candidats de passar tanben d'autri espròvas (lo quart dau totau aperiá) dins una altra disciplina de chausir entre anglés, espanhòu, istòria-geografia e letras modèrni. Lo professor pòu èstre menat a ensenhar mai d'oras de la segonda matèria que d'occitan.

De còps, lo govèrn francés tempta e mai de suprimir li lengas minorizadi de l'espròva dau CAPES, coma foguèt lo cas sota la presidéncia de Nicolas Sarkozy. Lo Ministèri de l'Ensenhament Superior e de la Recèrca de l'epòca anoncièt la supression dei lengas d'ichi "regionali" dau concors per lo 2012 e, doncas, la non-reconduccion dei 10 novèus pòsts pervists a la rintrada,

per mesura d'economia, mentre que li lengas minorizadi representavan una part fòrça negligibla dau budget de l'educacion dicha "nacionala". Lu enshaires dei lengas minorizadi organizèron lèu-lèu la resisténcia còntra aquela mesura e lo ministèri reculèt, que mantenguèt lu pòsts prevists. Aquel episòdi ilustra ben que l'ensenhament de l'occitan es pas jamai garentit e que fa mestier una vigilància constanta.

Au nivèu universitari, la situacion es similara, coma a l'Universitat de Niça qu'a vist la barradura de la licéncia d'occitan en lo 2017 en rason d'una manca d'inscripcions sufisenti. A l'origina i èra un afrontament entre lu professors e lo degan Alan Tassèl que volia pas faire de concession, sota pretèxt que i èra un tròp deble vivier d'estudiants en occitan. Empleguèt sus aquò lo mesme argument cinic que lo rector de l'Acadèmia d'Ais-Marselha que diguèt en lo 2019 que l'occitan si parlava pas pus per carrièras. Quora la bèstia es malauta, es mai simple de la suprimir que de la menar en cò dau veterinari. Dins lo cas de l'Universitat de Niça, l'abséncia dei doi primieri annadas dau cursus universitari restrenguèt lo nombre d'estudiants en licéncia 3. Aquela barradura empediguèt pi la formacion d'ensenhaires de niçard per lo primari, lo collègi e lo licèu.

Le doyen de la faculté des lettres : « insuffisance, inappétence pour cette discipline »

Alain Tassel, doyen de la faculté des Lettres, évoque « une faiblesse remarquable du vivier d'étudiants de langue d'Oc ». C'est un constat sans appel. Détaillé, argumenté par le chef du campus Carlone. « Depuis la loi de 2013 sur la spécialisation progressive, les licences dites suspendues, autrement dit, qui n'existent que sur une seule année, sont supprimées. La licence 3 d'occitan disparaîtra donc automatiquement. La date de disparition est laissée à la discrétion de l'Université, mais elle sera automatique au plus tard, en septembre 2020. C'est un point administratif et national. Pour l'instant, on ne sait pas encore quand cette option fermera. »

Licence 3 : « Un taux de réussite de 0 % »
Ensuite, il y a le cadre local. Les effectifs. Qui plaident peu en faveur d'un maintien. « La

licence 3 de langue d'Oc, compte sept étudiants, la licence professionnelle du patrimoine, onze et le diplôme d'université de langue d'Oc, zéro ! En juillet, la licence 3 d'occitan a eu un taux de réussite de 0 %. Sur les sept étudiants inscrits, quatre quadruplaient et ont raté, mais se moquaient du diplôme, car ils étaient d'abord attirés par le contenu des cours. Sur les quatre dernières années, on a juste enregistré une année de réussite à 20 %. » D'où ce commentaire accablant : « Insuffisance, inappétence pour cette discipline ».

Un rendez-vous en mairie, demain
Alain Tassel, précise : « Le nissart a beaucoup de succès en primaire et en secondaire. Il offre un complément de formation intéressant dans un panier culturel, mais ici, à l'Université, les étudiants recherchent

un débouché professionnel. La licence 3 d'occitan n'en offre aucun. La licence « pro » patrimoine, oui, même si elle ne réunit que onze étudiants. » C'est peut-être de cette licence que viendra le salut du nissart, car d'une manière générale, « les licences « pro » doivent proposer aux étudiants un apprentissage ou un contrat professionnel. C'est une alternance. Moi je travaille pour que nos étudiants de langue d'Oc bénéficient de cette alternance et pérennisent leur licence. Le niçois peut survivre dans le cadre de la licence « pro » patrimoine, dans laquelle les heures des enseignants seraient réintégréées. Ainsi, demain, joi rendez-vous en mairie, où nous allons travailler dans ce sens. Il faut que les collectivités locales s'impliquent. Alors, oui aux langues d'Oc, mais dans une structure adaptée. »

Alain Tassel, doyen de la faculté des Lettres déplore « la faiblesse du vivier d'étudiants en langue d'Oc ». (Photo DR)

Le cri d'alarme de défenseurs de la culture niçoise lancé sur la toile

Dans une vidéo YouTube, postée sur la chaîne nissarde "Cultura Viva", des amoureux de la culture niçoise tirent la sonnette d'alarme. Face caméra, ils s'expriment tour à tour et font le point sur la situation. En niçois, sous-titré français, évidemment.
« La licence d'occitan à l'université est en danger, alerte Eve Fumaroli, étudiante. On a parlé de la fermer. C'est le seul moyen de former des professeurs (...) On a vraiment besoin d'enseignants de niçois à Nice. Nous n'en avons pas assez. » Pour que cet enseignement persiste et avec lui, tout une culture, elle prône une solution : le recrutement. Et donc, le maintien de la licence qui est la seule voie d'accès au concours du Capes.
Dans cette vidéo de trois minutes, c'est Fanny Cairaschi, présidente d'Oc-bi Nissa, qui prend le relais. Elle rappelle qu'en 2013, une première classe a été ouverte dans le groupe scolaire les Orangers.

(Capture d'écran de la vidéo YouTube)
« Nous avons actuellement l'intention de développer d'autres pôles sur d'autres secteurs de la ville », annonce-

t-elle.
« Nous sommes l'épreuve facultative la plus choisie de l'académie », avance Patrice Arnaudo, professeur de niçois. Et d'ajouter : « La demande existe, le problème c'est que, bien souvent, c'est l'offre qui manque et qu'il n'y a pas de possibilité de s'inscrire sur les fiches d'inscription. »
Cette vidéo de sensibilisation, postée le 21 novembre sur la page Facebook de Cultura Viva, a été vue plus de 31 000 fois et partagée plus de 780 fois.
Dans les commentaires, écrits en français ou en nissart, chacun apporte son soutien, notamment Isabelle : « Toutes ces langues [font parties] de notre patrimoine, il faut qu'elles continuent à vivre comme richesses de cultures et de civilisations, et qu'elles puissent être enseignées. »
C. M.

L'Universitat de Niça a vist la barradura de la licéncia d'occitan. L'argument cinic invocat per lo degan Alan Tassèl n'èra la "manca d'inscripcions sufisenti". (Fòto: Nice Matin)

Li escòlas Calandretas son pas a la sosta nimanco despí que lo govèrn francès a decidit de suprimir lu emplecs ajudats. Li consequéncias d'aquieu desengatjament de l'estat son terribli: manti Calandretas, coma aqueli de Lis e de Biòst, dins la Val d'Aussau en Bearn, ò aquela de Lemòtges, an pas pus agut pron d'argent per pagar lu salaris dei assistentas mairali qu'èran indispensabli per la gardaria e l'ajuda au past dei enfants. S'agissia de contractes d'acompanhament per l'emplec (CAE) finançats a un 90%, denant que l'estat francès o baissèsse a un 50%. Maugrat un comitat de sosten e una crida ai dons, cauguèt suprimir lu emplecs d'assistentas mairali.

En mai d'aquò, cada còp que si crèa una Calandreta e qu'aquela fonciona ben, lu poders publics pròvan de la menar a la barradura de divèrsi manieras. Per exemple per de complicacions administratiu, coma a Valàuria, en Provença orientala, dont la Calandreta foguèt abandonada en lo 2002 a causa de l'oposicion politica intèrna còntre lo cònsol occitanista de l'espòca —Miquèu Ribeiro—, qu'èra a l'iniciativa d'aquela escòla. Ò en creant un projècte concurrent d'escòla publica bilingüa coma a Castras ò mai a Niça; ensin, a Niça, la Calandreta deuguèt barrar après uech ans de servici en seguida de la pression de la comuna que volia laisser la plaça a une classa bilingüa. Lo cas de la Calandreta de Cuers, dins lo departament de Var, au principi dei ans 2000, es encara mai emblematic: fàcia au refús de l'inspector d'Acadèmia de far la contractualizacion, la Calandreta, en dificultat, si deguèt transformar en escòla publica bilingüa per salvar lu sieus emplecs.

Manifestacion dau comitat de sosten per li Calandretas de la Val d'Aussau en Bearn. La fòrta mobilizacion, lo sosten de la comuna e la crida ai dons bastèron pas per salvar lu emplecs d'assistentas mairali, finançats a un 90% per una subvencion, denant que l'estat francès la baissèsse a un 50%. (Fòto: *La République des Pyrénées*)

Un ensenhament de mai en mai menaçat

Quora de reformas radicali son menadi, son totjorn li matèrias mai debli que son tocadi d'en primier. Aüra lo govèrn francès es passat a la velocitat superiora per n'acabar completament emb l'ensenhament de l'occitan. Li divèrsi mesuras previsti per la reforma Blanquer menaràn a la desaparicion pura e simpla de l'occitan dins l'ensenhament e, doncas, a la pèrda de toti li maigri avançadas carament aqüisti despí la Lei Deixonne.

En primier luec, la mutualizacion dei dotacions oràrii au solet ensenhament bilingüe agravarà l'insufisença dei oras d'ensenhament. En segond luec, la reforma Blanquer prevé de baissar lo coeficient, ja fòrça deble, de l'opcion "lengas regionali" au bachelierat, en levant ensin tot l'interès qu'avia un licean de la pilhar. Per tant, a partir dau 2021, una nòta de 20/20 en "occitan-lenga d'òc" aumentarà pas pus la mejana generala que d'un 0,2 ponch, en plaça dau 0,5 actuau. Emb una diferéncia de tractament tan desfavorabla, deven clar que lu liceans preferiràn emparar de lengas internacionali en luec de l'occitan.

Enfin, lu liceans poiràn pas pus presentar l'espròva dau bachelierat en occitan coma candidats liures. Doncas seràn privats d'aquela possibilitat toi aquelu qu'estàn tròp luenh dei rars licèus qu'ensenhan l'occitan.

Manifestacion per la lenga occitana a Tolosa lo 17 de genoièr dau 2019. Lo govèrn francès es passat a la velocitat superiora per n'acabar completament emb l'ensenhament de l'occitan que risca de desaparéisser a la rintrada dau 2019. (Fòto: *La Dépêche du Midi*)

La classa politica entre mesprètz...

A costat dei dificultats que rescòntra l'ensenhament dei lengas minorizadi, lu elèits politics francés, banhats dins l'ignorància e lo formatatge ideologic jacobin, rivalizan en declaracions mespreanti e condescendenti a respècte dei lengas minorizadi. Li sieus declaracions sempre s'acompanhan d'un discors d'admiracion fetichista per la lenga francesa, que li atribuisson un ròtle esquasi messianic e civilizaire. Toti li tendéncias politiqui son pertocadi. Pendent la campanha presidenciala francesa dau 2017, la candidata de l'RN, Marine Le Pen, veïa en li lengas minorizadi una "dangieroa brèca dins la republica". D'aqueu mentre, François Asselineau, lo candidat d'un escur partit d'extrèma drecha complotista, declarèt qu'èran "tombadi en desuetud".

Dins la reaccion caricaturala d'estil "siáu pas ostil ai lengas regionalis mas..." s'illustra Jean-Luc Mélenchon. En lo 2013, per justificar lo sieu vòte còntre lo rapòrt que Francescu Alfonsi presentèt au Parlament Europèu en favor dei lengas minorizadi, Mélenchon qualifiquèt aqueu d'"atac mensoneguier" e sortiguèt coma argument que calia portar lo debat "sus lu mejans de metre en òbra per favorizar l'aprendissatge dei lengas [...]". Levat que, dau temps qu'èra senator, s'èra jamai manifestat sus aquesta question dei mejans. E mai si mòstra totalament desconnectat dei realitats en considerant que l'estat francés ofrisse ja un "quadre legislatiu fòrça favorable" e que quatre pòsts prepauats au CAPES d'occitan serian largament suficients. Lo sieu pòrtaparaula Alèxi Corbièra si mostrèt encara mai radica: a la fin de març dau 2019, pendent un discors a l'Assemblada Nacionala, demandèt la supression dei escòlas bilingüi per immersion que, segon eu, "[veïculavan] de còps que i a d'ideologias identitarii antirepublicani".

La pàumola de l'enormitat reven au ministre Jean-Michel Blanquer, lo quite autor dau projècte de reforma polemica, e mai a la deputada LREM Sylvie Charrière que li sieus visions acomolan paranòia, desinformacion e culte de l'unitat nacionala francesa. Lo primier remete en causa lo principi dei escòlas immersivi en li reprochant de practicar l'unilingüisme e de metre l'enfant "dins la situacion d'ignorar la lenga francesa". La segonda assimila l'ensenhament dei lengas minorizadi ai rets terroristi.

Li doi tendéncias dau chauvinisme francés mai extrèm: Jean-Luc Mélenchon (a senèca) e Marine Le Pen (a drecha). Lo primier denèga li dificultats de l'ensenhament dei lengas minorizadi mentre que la segonda i ve “una dangieroa brèca dins la republica”. (Fòto: *Le Parisien*)

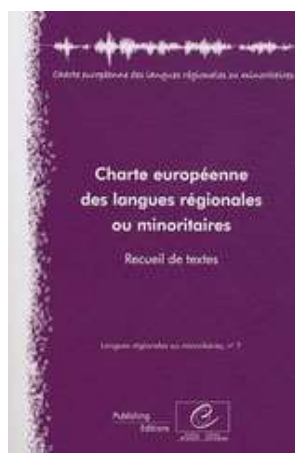

Lo ministre de l'Educacion dicha “Nacionala”, Jean-Michel Blanquer (a senèca), autor dau projècte de reforma calamitosa que menaça l'ensenhament de l'occitan dins lo segondari. Remete en causa lo principi dei escòlas immersivi, que li repròcha de metre l'enfant “dins la situacion d'ignorar la lenga francesa”. La deputada LREM Sylvie Charrière (a drecha), ela, assimila l'ensenhament dei lengas minorizadi ai rets terroristi. (Fòto: *France TV Régions e Mediabask*).

...e promessas electorali jamai tengudi

A cada eleccion, lo paísatge politic si devesisse entre lu candidats chauvinistas-sobeiranistas, clarament ostils ai lengas minorizadi, e lu candidats demagògs que fan de promessas que non tenon jamai. La question de la ratificacion de la Carta Europèa dei Lengas Regionali e Minoritàrias (CELRÈM) n'es lo melhor exemple. La Carta obliga lu estats signataris de reconóisser li lengas minorizadi coma expression de la riquesa culturala e d'engatjar de mesuras concreti en favor dau sieu ensenhament. En lo 1999, l'estat francés la signèt mas lo Conseu Constitutionau ne refusèt la ratificacion sota pretèxt que "portaria prejudici a l'indivisibilitat de la Republica e de l'unicitat dau pòble francés". Se n'es seguida despí una seria de promessas de ratificacion que non si son jamai realizadi.

En lo 2008, lo govèrn de François Fillon refusèt de ratificar la Carta. La ministra de la cultura de l'epòca, Cristina Albanèl, justificuèt lo refús per lo fach que la Carta non respectaria l'article 2 de la Constitution estipulant que "la lenga de la Republica es lo francés". En escambi prometèt "un quadre de referéncia" destinat a se'n tenir a un minim. Parlèt de "recapitular cen qu'existisse" coma "lu mèdias, l'ensenhament, la senhalizacion ò la toponimia", una mena de "pouvera ai uelhs" per escanar lo public. Evidentament, aquela promessa non si tengèt jamai. En lo 2012 s'elegiguèt François Hollande emb la promessa de faire ratificar la Carta (engatjament n°56 dau sieu programa). Mas renoncièt rapidament au sieu engatjament e la promessa electorala finiguèt tornarmai a la rementa.

La Carta Europèa dei Lengas Regionali ò Minoritàrii (a senèca) foguèt signada per França en lo 1999 mas lo govèrn de François Fillon refusèt de la ratificar en lo 2008. La ministra de la cultura de l'epòca, Cristina Albanèl (a drecha), justificuèt lo refús en dient que la Carta non respectaria l'article 2 de la Constitution estipulant que "la lenga de la Republica es lo francés".

Li eleccions presidenciali dau 2017 veguèron si repetir lo mesme scenari. Lo futur president francés Emmanuel Macron faguèt au sieu torn quauqui promessas electorali en favor dei lengas minorizadi. Dins lo sieu discors de Pau dau 12 d'abriu dau 2017, declarèt que França èra "plurala" e qu'"avia d'autri lengas". Anoncièt que volia reconóisser li "bèli lengas regional" que faïan "vibrar [la] diversitat e [la] riquesa" de França. Anava mai luenh en parlant d'ensènar lo còrs a l'escòla, en ne refusant pura la cooficialitat embau francés. Segur, figurava pas minga engatjament dins lo sieu programa e faguèt pròva de la sieu ignorància en dient que França èra "lo solet país francofòn que [vivia] ren qu'en francés". Mas faguèt pasmens la promessa orala de faire ratificar la Carta; aquela faria créisser lu mejans de l'expression dei identitats "regional" e facilitaria l'aprendissatge de la lenga e la cultura locala a l'escòla. Un an après la sieu eleccion, prometèt encara, en junh dau 2018 a Kemper, en Bretanha, de sostenir "li lengas regional qu'[avian] un ròtle vertadier de jugar". Mentre que siam a esperar l'establiment dei sieus promessas, lo sieu govèrn lança la contestada reforma de Blanquer.

E mai a l'escala politica locala, fins a recentament, s'es fach de promessas dins lo sens dau refortiment e dau desvolopament de l'ensenhament de l'occitan. En genoièr dau 2017, la Region de Tolosa (representada per l'Ofici Public de la Lenga Occitana, ÒPLO), e lo Ministèri de l'Educacion dicha "Nacionala" signèron una convencion per lo desvolopament e l'estructuracion de l'ensenhament [...] de l'occitan" dins li cinc acadèmias de la mitat occidentala d'Occitània. Lo tèxt estipulava que la lenga occitana constituísse "un ben comun que conven de sauvagardar, promòure e transmetre dins un esperit de valorizacion de la pluralitat lingüistica e culturala, de continuitat intergeneracionala e d'exercici dau ciutadanatge".

E lo mesme tèxt assegurava:

- D'oraris normaus per l'ensenhament de l'occitan.
- La produccion e la distribucion de materiau pedagogic en occitan.
- De melhoraments ai pòsts dei ensenhaires occitanofòns e ai sieus certificacions.
- La difusion dei ensenhaments de l'occitan ò en occitan dins li escòlas publiqui.

Lo 21 de decembre dau 2018, la rectoritz de l'Acadèmia de Tolosa, Anna Bisagni-Faure, prometèt au Centre Regionau dei Ensenhaires d'Occitan de Tolosa (CRÈO Tolosa- FÈLCO) lo refortiment e lo desvolopament de l'ensenhament de l'occitan dins lo segondari. Parlava de "santuarizacion" de l'occitan dins l'acadèmia. Èra sensa comptar sus la reforma de Blanquer qu'es interveguda dementre. Fins finala, lo tèxt encoratjant de l'ÒPLO non s'es materializat e la promessa de la rectoritz s'es revelada mensoneguiera. I serà pas minga ora d'occitan finançada, e de desenats de professors seràn privats de faire lo sieu mestier.

Emb la reforma Blanquer, la convencion signada entre l'ÒPLO e lo Ministèri de l'Educacion dicha "Nacionala", permetent lo refortiment de l'ensenhament de l'occitan, non si va materializar.

Actualament, li lengas minorizadi non benefician de minga tèxt recapitulatiu dei disposicions existents per lo sieu ensenhament. Contràriament a cen que pretendon certans politicians per justificar l'immobilisme sus aqueu subjècte, l'arsenal juridic es largament insufisent. Despí qu'a indicat dins la constitucion que li lengas minorizadi fan part dau sieu patrimòni (article 75-1 apondut en lo 2008), l'estat francès es obligat moralament de li sostenir, mas a minga obligacion juridica.

Lo juec pervèrs de la division entre occitans

D'un biais mai sornarut, lu poders publics usan de la carta de la division per adeblir l'ensenhament de l'occitan. Especialament dins la region de Provença-Aups-Còsta d'Azur, lu enemics dei lengas autoctòni an trobat un aliat improbable emb lo "Collectiu Provença", una oficina pseudoprovençalista que pretende isolar lo provençau de l'ensem occitan. Ensin, lo rector de l'acadèmia d'Ais-Marselha, Bernat Beignier, a

recentament assegurat en lo 2019 que la reforma Blanquer non menaça l'ensenhament de la lenga dau país; tanben a afirmat que "non s'ensenharà l'occitan mas lo provençau". Si podèm questionar sus l'aspècte surrealista d'una tala declaracion. Non es pas possible qu'aquel òme cultivat non sàpia pas que lo provençau es un dialècte de l'occitan; e que de fach, l'occitan que s'ensenha dins l'acadèmia son li sieus formas localis: lo provençau e lo vivaroaupenc.

Foguèt mai grèva la decision de l'ancien president de la region de Provença-Aups-Còsta d'Azur, Cristian Estrosi, d'amputar de 35 000 èuros la subvencion de foncionament de la Federacion dei Calandretas. Sortiguèt coma pretèxt que "reconoissia pas la pluralitat dei lengas regionalis" e que "s'inscrivia pas dins la politica de defensa de l'identitat e dei tradicions de la cultura e de la pluralitat de l'eiretatge culturau". Es clar qu'agiguèt sota l'influéncia dau Collectiu Provença, qu'es ferotjament antioccitanista e que preferisse d'embarrar lo provençau sota una campana de veire fins a la sieu mòrt, puslèu que de reconóisser lo conflicte lingüistic emb lo francés, lenga dominanta en Provença. Li consequéncias èran dramatiques per mai de doi cents familhas e per lu professionaus.

Lo secessionisme lingüistic: çai sus, l'ancien president de la region Provença-Alps-Còsta d'Azur, Cristian Estrosi (au centre), pendent la manifestacion "per la pluralitat dei lengas d'òc" (sic), a Arle en lo 2015. Ai sieus costats (a senèca sus la fòto) lo deputat Bernat Reynés, autor l'an passat d'una proposicion de lei sus la "reconoisença de la lenga provençala". Sota la presidéncia d'Estrosi, la Federacion dei Calandretas perdèt 35 000 èuros de subvencions.

(Fòto: Philippe Marc – Mediacam13)

Dementre, sostenguèt aquela oficina pseudoprovençalista, lo Collectiu Provença, que li atribuiguèt mieg million d'èuros per lançar un "Observatòri de la Lenga Provençala" destinat a "conservar li tradicions regionalis". A tèrme lòn, s'agisse d'un projècte d'1,5 million d'èuros mestrejat per un conseu d'administracion, contrarotlat en majoritat per l'oficina pseudoprovençalista en question. Maugrat que sia fòrça gaire representatiu de la populacion de la region, lo mitan pseudoprovençalista beneficia de sostens politics potents e d'una certana capacitat d'influenciar lu elejuts e li institucions publiques localis.

La revirada estrategica dau culturalisme occitan

La situacion actuala de l'ensenhament de l'occitan testimònia de la revirada completa de l'estrategia d'una granda part dau mitan culturalista occitan, que s'es sempre enganat. Per non espaventar l'estat francés, e per la mesma ocasion, non pèdre li maigri subvencions publiques que recebia, lo culturalisme occitan s'es sovent mostrat minimalista e visceralament opauat a tota idèa d'independentisme occitan. S'es pantaïat qu'en mostrant pata blanca e en demorant fidèl a l'unitat "nacionala" francesa, obtendria mai de mejans dei autoritats jacobini per desvolopar l'ensenhament de l'occitan. S'es cregut que lo minimalisme dei revendicacions permetria d'obtenir pauc a cha pauc, a tèrme lòn, l'egalitat entre l'occitan e lo francés en matèria d'ensenhament e de difusion.

Lo mitan culturalista occitan non a jamai capit que l'estat francés foncionava au rapòrt de fòrça. Que per lo faire plegar e obtenir ensin mai de mejans, si calia mostrar maximalista dins li revendicacions. Que calia orientar la mobilizacion populara devèrs aqueu maximalisme. E que l'angelisme dont an totjorn fach pròva ("bilingüisme" ninò, negacion de la logica de conflicte lingüistic entre lo francés e l'occitan) lu menarà pas a un resultat segur. Per fin de defugir lu conflictes e l'instabilitat, l'estat francés a tendéncia de plegar fàcia a cen que perceu coma d'extremistas determinats. E mesprèa au contrari lu moderats timids e minimalistas que son lèsts per si rabaissar, per pas ofensar la sensibilitat dei jacobins.

Ensin li comunautats basca, bretona e còrsa an multiplicat dins lu ans 1970-80 lu actes de dissidència per fin de revendicar l'estatut de minoritat. En aquelu cas, la pression populara a legitimat l'ensenhament dei lengas minoritàries e permés progressivament de li atribuir un estatut de "matèria especifica", dispauant d'un quadre orari, de programmas, d'espròvas

d'examens, de personaus formats e de programas de recèrca pedagogica e scientifica. E mai lu còrs an obtengut en lo 2002 que la sieu lenga còrsa s'ensenhe d'ofici tres oras per setmana a l'escòla primària. Es la dispensa d'aquel ensenhament qu'es en opcion.

Mentre qu'una granda part dau mitan culturalista occitan rèsta dins de revendicacions minimalisti, emb l'espèr illusòri d'apasiar l'estat francés, lu militants còrs an assumit de posicions nacionalisti e mai audacioi. La lenga còrsa, e mai s'es menaçada, es dins una situacion un pauc melhora que l'occitan. (Fòto: Marie-Claire)

Es clar que l'Assemblada Occitana sosten per principi li associacions culturali que trabalhan dur per l'ensenhament de l'occitan: la Federacion dei Ensenhaires de Lengua e Cultura d'Òc (FÈLCO), li escòlas associativi Calandretas, l'Escòla Occitana d'Estiu (EOE), l'Universitat Occitana de Nimes (MARPÒC), e evidentament sostenèm finda li associacions mistralenqui coma Provençau Lengua Viva [Prouvençau Lengua Vivo], etc. Mas a l'encòp, revendicam mai de rigor e mai de maximalisme.

De segur, seria injust de negar li avançadas obtengudi gràcias ai organizacions culturalisti. Qu'an contribuit a la reconoissença de l'unitat de la lenga occitana per lo Ministèri de l'Educacion (dicha "Nacionala"). A Niça per exemple, la realitat occitana dau niçard, d'un temps contestada per la vièlha gàrdia localista dei professors de lenga, a finit que s'es s'impauada naturalament emb l'arribada de la nòva gàrdia dei capessians dins lu ans 1990.

Una formacion fòrça insufisenta per lu professors

Lo minimalisme dau mitan culturalista occitan, tanben, entraïna tròp pauc d'exigéncia dins la formacion e dins lo nivèu dei professors d'occitan.

Avís: una granda part dei professors d'occitan trabalhan ben, es incontestable, mas trabalhan ben solament perque fan d'autoformacion. Au costat dei professors que trabalhan ben, totun, d'autres professors an mens de possibilitats d'autoformacion e an un nivèu en lenga occitana qu'es tròp deble.

Lu centres de formacion son influenciats per aqueu minimalisme. Non fan tot lo trabalh necessari per garentir que lu professors d'occitan tengan un nivèu comparable a aqueu dei professors de francés ò d'anglés.

Aficha de la FÈLCO còtra lo projècte de la reforma dei licèus de Jean-Michel Blanquer. L'Assemblada Occitana sosten per principi li associacions culturalisti que trabalhan dur per l'ensenhament de l'occitan e reconoisce li avançadas obtengudi dins aqueu sens gràcias a eli. Mas a l'encòp revendica mai de rigor e mai de maximalisme. Si pòu plànher que l'aficha sia escricha solament en francés, l'occitan i manca...

Lu inspectors d'occitan son tanben blocats per aqueu minimalisme. Recebon de mejans tròp debles. Non pòdon vesitar, ni conselhar, ni seguir pron sovent lu professors d'occitan. En generau non pòdon ofrir minga

formacion continua ai professors d'occitan, mentre que lu professors d'anglés ò de francés an de formacions a bodre. Finda, lu inspectors d'occitan son somés a de prejudjats desvalorizants venent dei rectorats que veon l'occitan coma una matèria menora.

Solucions e posicion de l'Assemblada Occitana

Lo grand pensaire occitanista Francés Fontan, teorician de l'etnisme e fundador dau Partit de la Nacion Occitana (PNO), definissia la lenga coma l'indici sintetic de l'existéncia d'una nacion. Aquesta realitat es implicitament reconoguda, e mai, per lo mitan culturalista: ne testimònia l'eslogan de la peticion "Pas d'Occitània sensa occitan". La vitalitat de l'occitan es doncas una question de sobrevivéncia de la nacion occitana.

Es sota l'eslogan "Pas d'Occitània sensa occitan" que mai de 1 300 personas de divèrsi organizacions, tan politiqui coma culturali, manifestèron còntre la reforma Blanquer a Tolosa lo 17 de fevrier dau 2019. (Fòto: Actu.fr)

Per sortir de la crisi e per n'acabar definitivament embai errors repetitius de l'occitanisme, l'Assemblada Occitana preconiza una liberacion mentala

que supaua un cambiament radicau d'actitud (li propòstas seguenti reprenon, en partida, d'articles de Domergue Sumien publicats recentament dins Jornalet).

- **Arrestar de si limitar a de revendicacions minimalisti e de si satisfaire de la mendre avançada menora, tant que l'objectiu finau non es agantat.**
- **Arrestar de creire ninòiament ai promessas electorali e a l'idèa que la solucion vendrà de l'estat francés ò dei entitats administrativi locali que li son somesi.**
- **Cessar de voler dogmaticament que l'ensenhament de l'occitan sia la competéncia exclusiva dau Ministèri francés de l'Educacion dicha "Nacionala". Aqueu Ministèri s'es mostrat incapable d'organizar un ensenhament digne de l'occitan.**
- **Acceptar lo fach que siam dins una situacion de conflicte entre la lenga dominanta (lo francés) e la lenga dominada (l'occitan).**
- **Intrar dins la logica de confrontacion en adoptant una actitud de lucha pacifica mas determinada e sensa concession.**
- **Assumir una posicion maximalista sensa pus aver paur de revendicar:**
 - Un **estatut de lenga oficiala** per l'occitan, que sia la lenga prioritària en Occitània.
 - Una **ofèrta generalizada** de cors d'occitan dins toi lu establiments escolars.
 - Un **ensenhament obligatòri** de l'occitan de l'escòla mairala a l'universitat.
 - Un **recrutament massís** de professors.
 - L'**usatge de l'occitan coma lenga ensenhada**, mas tanben coma lenga d'ensenhament dei autri matèrias.
 - L'**usatge de l'occitan coma lenga tecnica de trabalh** dins li escòlas, delà lu cors d'occitan.

- L'usatge e l'ensenhament d'un **occitan estandard e pluricentric**, emb d'adaptacions dialectali moderadi, per fin de difusar la lenga mai eficaçament a de milions d'escolans emb un materiau pedagogic armonizat.
- L'ensenhament d'un **occitan qualitós e coerent**, emb la mesma exigéncia que dins lu cors de francés ò d'anglés.
- Una **formacion exigenta dei professors d'occitan**, equivalenta au nivèu que si demanda ai professors de francés ò d'anglés.
 - Assumir l'occitan coma **lenga d'una nacion**, emb la sieu reputacion internacionala e meritant una dignitat elevada.
 - Justificar l'occitan, non pas en començant de dire qu'ajuda a emparar d'autri lengas, mas en explicant qu'**es normau de parlar la lenga dau país**.
 - **Abandonar lo mite fallaciós dau "bilingüisme"** ninò que manten l'occitan en estat d'inferioritat fàcia au francés e que mena a una situacion de diglossia ò subordinacion (la critica dau "bilingüisme" ninò es un aquist de la sociolingüistica).
 - **Exigir que l'occitan s'ensehe seriosament** non solament dins l'Occitània Granda (estat francés), mas tanben dins li Valadas Occitani (estat italian) e a Mònegue.
 - Revendicar un **ensenhament coordinat** de l'occitan entre li diferenti partidas politicas d'Occitània: en Aran (dependent de Catalonha), en Occitània Granda (estat francés), dins li Valadas Occitani (estat italian) e a Mònegue.
 - Demandar l'autonomia, la **devolucion de poders de l'Estat francés vèrs una supregion occitana**. La supregion occitana seria competenta dins lu domenis de la politica lingüistica e culturala, l'educacion e la formacion superiora, la formacion professionala, la promocion economica, lu transpòrts, lo domeni medicosociau, etc.
 - Acceptar l'idèa qu'un bòn mejan de salvar l'occitan es qu'**Occitània obtenga la sieu sobeiranetat**, e que gerisca ela l'educacion e lu establiments escolars sus lo sieu territòri.

Aquesta liberacion mentala s'acompanharà naturalament d'una estrategia per contornar lu obstacles pauats per lo sistèma jacobin. Coma la lenga occitana es pas obligatòria e coma a pas pron d'usatge sociau exclusiu, l'escomesa principala es de la rendre atractiva. Certani accions son possibli.

- Utilizar la **tecnologia modèrna e accessibla** per expandir l'ensenhament de l'occitan au grand public.
- Desenvolopar lo maxim de **mèdias alternatius** en occitan.
- Sortir de l'assistanat e de la dependéncia dei ajudas publiqui en cercant de **solucions de finançament independenti**, e mai se cau renonciar ai subvencions pagadi per l'argent dei nòstres impòsts.
- Encoratjar la **transmission de l'occitan** dins li familhas, de generacion en generacion, per aumentar la basa potenciala d'occitanofòns dins la societat futura, e crear ensin una demanda creissenta.

De rasons d'esperar

Lo militantisme occitan, a passat temps, a sauput faire pròva d'imaginacion, d'engenhosetat, de combativitat e de reactivitat. Lo melhor exemple demòra l'iniciativa dei Calandretas. Partits dau constat que podian ren esperar de positiu dau Ministèri de l'Educacion (dicha "Nacionala"), de militants occitanistas decidiguèron de si pilhar lo poder sus lo terren de l'ensenhament. Per aquò faire, investiguèron li escòlas desafectadi dei vilatges de Lengadòc e de Gasconha, de regions sinistradi per l'exòde rurau dei ans 1960-70. La dubertura dei Calandretas s'acompanhèt d'un repoblament dei vilatges que ne beneficián. Lo succès foguèt tau que destorbèt lèu lu poders publics.

D'iniciativas per crear una dinamica e rendre atractiu l'occitan son a si faire. Coma lo 1r Festenau de Cinèma Escolar en Occitan, organizat a Niça per la television web Cultura Viva e l'Associacion de Professors de Lengas Regionali (APLR-FÈLCO). Lo festenau presentèt especialament una seleccion de filmes realizats per lu escolans de l'acadèmia de Niça.

La creacion dei escòlas Calandreta en lo 1979, coma lo lançament dau 1r Festenau dau Filme Escolar en Lengas Minorizadi, son un exemple dei iniciativas engenhoï e imaginativi que lo militantisme occitan saup demostrar. Dins lu doi cas, li gents si prenguèron en man fàcia a l'evidéncia que, per la lenga occitana, non si pòu ren esperar de positiu de l'estat francés.

Lo mot *educacion* ven dau latin *e-ducere* que significa "far sortir, elevar". Implica doncas lo sens de menar l'enfant sus lo camin chausit per un estat. L'Educacion dicha "Nacionala" de l'estat francés entende naturalament menar lu enfants d'Occitània sus lo camin dau nacionalisme d'expansion francés e la negacion totala de l'identitat culturala occitana. Se si vorguèsse menar lu enfants sus lo bòn camin, si prepauaria doi vias possibli:

- **La via minimala** de l'egalitat perfiecha entre l'occitan e lo francés emb la generalizacion dei escòlas bilingüi, es a dire la paritat orària dins toi lu establiments escolars d'Occitània.
- **La via maximalista** de la reconquista lingüistica emb la generalizacion de l'ensenhament en immersion.

La situacion de l'occitan dins l'ensenhament es tan marrida qu'e mai l'aplicacion de la via minimala constituïria un immens saut endavant, qu'implicaria la necessitat d'un recrutament massís de professors d'occitan.

La reconquista lingüistica promoguda per la via maximalista non si deu arrestar a l'escòla. Si deu persègre e expandir dins toti li activitats de la societat per desvolopar l'usatge social e crear doncas lo besonh d'emparar la lenga.

La reconquista lingüística si deu persègre e expandir dins toti li activitats de la societat per desvolopar l'usatge social e crear doncas lo besonh d'empesar la lenga. Un exemple: Òc Veituratge, una nòva sèria d'esquèchs enterament en occitan. (Fòto:France 3 Peiregòrd)

La corsa “Aran per sa lengua”, que n'èra la 25ª edicion lo 29 de julhet dau 2018, es organizada cada an despí lo 1993 per defendre l'occitan aranés, devengut lenga oficiala en Aran gràcias a Catalonha. Per l'Assemblada Occitana, Aran pòrta una esperança. (Fòto: Aran Nau)

Dins toi lu cas, fa mestier una volontat politica fòrta per rendre possible la renaissença lingüistica de l'occitan. Ensin, Catalonha a mostrat l'exemple e constitue un espèr fòrt. L'emancipacion nacionala de Catalonha a començat per la reconquista lingüistica dins lu ans 70, e farà indefugiblement taca d'òli sus Occitània. La Val d'Aran ne profiecha ja: gràcias a la la sieu oficializacion, l'occitan aranés a retrobat la sieu utilitat e es ensenhat en immersion dins toti li escòlas publiqui de l'entitat. Dins l'Occitània Granda (sota administracion francesa), se l'ensenhament de l'occitan es ben mai fòrt en Lengadòc e Gasconha que dins li autri regions, es gràcias a l'influéncia dirècta de Catalonha e dau Bascoat vesins.

En lo 2019, l'Assemblada Nacionala Occitana deven l'Assemblada Occitana.

Residència Bèla Auròra
18 bis Carriera Santa Estela
13090 AIS DE PROVENÇA
Sit: www.assemblada.org
E-mail: info@assemblada.org
Telefòn: +33 6 46 62 74 93